

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.04.2004, sp. zn. 20 Cdo 368/2003, ECLI:CZ:NS:2004:20.CDO.368.2003.1

Číslo: 41/2005

Právní věta: Přihlášená daňová pohledávka zajištěná zákonným zástavním právem, jehož rozsah byl rozhodnutím správce daně o tom, na které věci, popřípadě pohledávky daňového dlužníka se zástavní právo uplatňuje, vymezen do 1. 1. 2001, se ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, jenž se spravuje občanským soudním řádem účinným po 1. 1. 2001, uspokojuje v pořadí, jež nabyla podle § 72 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 337/1992 Sb., ve znění účinném do tohoto dne.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.04.2004

Spisová značka: 20 Cdo 368/2003

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vlastnické právo, Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 337c odst. 1 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 337c odst. 2 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 337c odst. 5 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 72 odst. 1 předpisu č. 337/1992Sb.

§ 72 odst. 2 předpisu č. 337/1992Sb.

§ 72 odst. 4 předpisu č. 337/1992Sb.

§ 72 odst. 4 předpisu č. 367/2000Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v P l z n i u s n e s e n í m z e d n e 3 0 . 9 . 2 0 0 2 p o t v r d i l u s n e s e n í z e d n e 3 0 . 1 . 2 0 0 2 , j í m ŝ O k r e s n í s o u d v P l z n i - s e v e r r o z h o d l o r o z v r h u r o z d ě l o v a n é p o d s t a t y v e v ý k o n u r o z h o d n u t í p r o d e j e m n e m o v i t o s t í , t j . u r ě i l j e j í v ý ŝ i a i d e n t i f i k o v a l p o h l e d á v k y , j e ŝ s e v n ě m u s p o k o j u j í (v j a k ě m p o ř a d í a v ý ŝ i) . N a p o h l e d á v k u o p r á v n ě n é s e i p o d l e o d v o l a c í h o s o u d u v r o z v r h u p r á v e m n e d o s t a l o „ n i ě h o “ ; p ř e d c h á z í j i t o t i ŝ (v s k u t k u) p o h l e d á v k a p ř i h l á ŝ e n á F i n a n ě n í m ú ř a d e m v C h . , j e l i k o ŝ b y l a z a j i ŝ t ě n a z á s t a v n í m p r á v e m p o d l e § 7 2 z á k o n a č . 3 3 7 / 1 9 9 2 S b . (v r o z h o d n ě m z n ě n í) , a z í s k a l a t í m v ý h o d n ě j ŝ í p o ř a d í . Z á s t a v n í p r á v o k z a j i ŝ t ě n í d a ň o v é p o h l e d á v k y v z n i k l o „ z e z á k o n a “ , a z á p i s u d o k a t a s t r u n e m o v i t o s t í n e b y l o z a p o t ř e b í ; a r g u m e n t r o z p o r e m s d o b r ý m i m r a v y (c o d o p o ř a d í t ě t o p o h l e d á v k y) o d v o l a c í s o u d o d m í t l j a k o ŝ t o n e p ř í p a d n ý p r o t o , ŝ e j e i n s t i t u t e m h m o t n ě p r á v n í m , p r o ě ŝ j e j n e l z e v z t á h n o u t n a e x e k u ě n í r í z e n í .

Ve včasném dovolání, jež pokládá za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., oprávněná

namítla, že usnesení odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; podle jejího názoru je „v rozporu s rovným postavením státu před zákonem s ostatními subjekty práva“, jakož i „ústavní zásadou, že stát je oprávněn jednat pouze v mezích zákona“ (předpokladem čehož je „určitost zákonných ustanovení“), jestliže ke vzniku zástavního práva „v minulosti“ stačil již sám vznik daňové pohledávky.

Správně měla být podle dovolatelky věc posouzena tak, že „rozhodujícím z hlediska vzniku zákonného zástavního práva“ je den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí finančního úřadu, jímž toto právo bylo vymezeno.

I když výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí byl nařízen před 1. 1. 2001, rozhodovaly oba soudy o rozvrhu rozdělované podstaty právem podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném po tomto datu, v důsledku čehož dovolání nemohlo být posouzeno jinak (srov. bod 1., 15., 17., 19. až 26. části dvanácté, hlavy I, zákona č. 30/2000 Sb.).

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 238a odst. 1 písm. f) o. s. ř. je dovolání přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o rozvrhu rozdělované podstaty ve výkonu rozhodnutí; odstavec 2 téhož ustanovení stanoví, že § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. zde platí obdobně.

Dovolání proti takovému usnesení není tedy přípustné vždy, nýbrž jen za předpokladu, že jsou splněny podmínky (jedna z nich), vyslovené v § 237 odst. 1 pod písm. a) až c) o. s. ř. Jelikož napadené usnesení není měnícím (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) ani potvrzujícím poté, co předchodí (jiné) rozhodnutí soudu prvního stupně bylo odvolacím soudem zrušeno (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), přichází v úvahu - k založení přípustnosti dovolání - toliko ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Aby mohlo být dovolání podle tohoto ustanovení přípustné, musí dovolací soud dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je ve věci samé po právní stránce zásadního významu. Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. je tomu tak tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li tuto otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolací přezkum, předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., je tím předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročez způsobilý dovolací důvod představuje ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.); vzhledem k tomu, že uplatněným důvodem je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), lze to, zda rozhodnutí je zásadního právního významu, posuzovat jen z hlediska těch námitek obsažených v dovolání, jež jsou tomuto dovolacímu důvodu podřaditelné.

Zásadní právní význam pak Nejvyšší soud připisuje otázce, zda rozhodnutí správce daně podle § 72 odst. 1 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění účinném do 1. 1. 2001 (dále jen zákona č. 337/1992 Sb.), bylo způsobilé - účinky podle § 72 odst. 2, věty druhé, tohoto předpisu - založit pořadí zajištěné pohledávky v rozvrhu, provedeném po tomto datu (§ 337c odst. 1 písm. c/, odst. 5 písm. d/ o. s. ř.). Pro posouzení této otázky, již dovolatelka pro dovolací přezkum otevřela, je proto dovolání v dané věci přípustné.

N e j y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Ve smyslu ustanovení § 337c odst. 1 písm. c), odst. 2 o. s. ř. se podle výsledků rozvrhového jednání z rozdělované podstaty uspokojuje - ve třetí skupině - mimo jiné pohledávka oprávněného a pohledávky zajištěné zástavním právem; nelze-li plně uspokojit všechny pohledávky patřící do téže skupiny, uspokojí se podle pořadí (pohledávky patřící do téže skupiny, které mají stejné pořadí, se uspokojí poměrně). Podle § 337c odst. 5 o. s. ř. je pro pořadí rozhodující u pohledávky oprávněného den, kdy k soudu výkonu došel jeho návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, a u přihlášené pohledávky den, kdy k soudu došla přihláška; u pohledávky zajištěné zástavním právem je však pro pořadí rozhodující den vzniku zástavního práva (písm. a/, c/, d/).

Podle § 72 odst. 1, 2 a 4 zákona č. 337/1992 Sb. k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství vznikalo zástavní právo k věcem, popřípadě pohledávkám nebo majetkovým právům daňového dlužníka nebo ručitele; rozhodnutí správce daně o tom, na které věci, popřípadě pohledávky daňového dlužníka nebo ručitele se zástavní právo uplatňuje, se doručovalo daňovému dlužníku nebo ručiteli, který se proti němu mohl odvolat ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení (odvolání nemělo odkladný účinek). Rozhodnutí muselo obsahovat označení daňové pohledávky a její výši a předmět zástavního práva; současně se v něm uvedl den vzniku zákonného zástavního práva, jímž byl a) den doručení zajišťovacího příkazu nebo b) den doručení rozhodnutí o vyměření daně nebo c) den splatnosti zálohy na daň. Katastrální úřad vyznačil nejpozději následující pracovní den po doručení tohoto rozhodnutí na příslušném listu vlastnictví v katastru nemovitostí, že právní vztahy jsou dotčeny změnou (od tohoto vyznačení nebylo dovoleno u předmětné nemovitosti platně provádět jakékoliv změny v majetkových dispozicích).

Zákonem č. 367/2000 Sb. (viz čl. III.) bylo s účinností ke dni 1. 1. 2001 citované ustanovení § 72 zákona č. 337/1992 Sb. změněno tak, že stanovilo, že k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství může správce daně zřídit rozhodnutím zástavní právo, ke zjištění předmětu zástavy má správce daně oprávnění podle § 16, a že v ostatním platí ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu.

V čl. V. zákona č. 367/2000 Sb., bod 1., se uvádí, že zástavní práva, jejichž rozsah byl vymezen přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachována se všemi účinky podle dosavadní právní úpravy i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona. Uspokojení ze zástavy se však řídí tímto zákonem. Vykládaje větu druhou tohoto ustanovení, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že co do způsobu uspokojení ze zástavy vystihuje tzv. nepravou zpětnou účinnost pozdějšího předpisu; podle usnesení ze dne 17. 5. 2002, sp. zn. [21 Cdo 1162/2001](#), uveřejněném pod č. 24/2003 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, platí, že právní úpravou zástavního práva, účinnou od 1. 1. 2001 (čl. I. bod 6. zákona č. 367/2000 Sb.), se řídí v době od 1. 1. 2001 rovněž práva (nároky) zástavních věřitelů na uspokojení ze zástavy (z prodeje či zpeněžení zástavy soudem), která vznikla podle právní úpravy zástavního práva účinné od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000; (oproti tomu) samotný vznik práva (nároku) na uspokojení ze zástavy se v tomto případě řídí právní úpravou zástavního práva účinnou od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000. Z odůvodnění tohoto usnesení se současně podává, že Nejvyšší soud - se zřetelem k větě první bodu 1. čl. V. zákona č. 367/2000 Sb. - nepochybuje, že jinak, tj. nejde-li o uspokojení ze zástavy, právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 1. 2001, zpětnou účinnost nemá; „zástavní práva, jejichž rozsah byl vymezen (například smlouvou, zákonem, rozhodnutím soudu nebo správního úřadu) v době do 31. 12. 2000, se i v době po 1. 1. 2001 spravují dosavadní právní úpravou.“

Nepřímo tento závěr (kromě samozřejmých argumentů obecné povahy) podporuje znění bodu 2. čl. V. zákona č. 367/2000 Sb., jestliže stanoví, že k zajištění daňových pohledávek, ke kterým nebyl vymezen rozsah zákonného zástavního práva podle dosavadní právní úpravy do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, lze postupovat pouze podle ustanovení § 72 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění tohoto zákona.

Logicky totiž odtud plyne, že zajištění daňových pohledávek, ke kterým do 1. 1. 2001 naopak byl vymezen rozsah zástavního práva (rozhodnutím správce daně podle § 72 odst. 1, věty druhé, zákona č. 337/1992 Sb.), zůstává nedotčeno.

Zástavní právo podle § 72 zákona č. 337/1992 Sb. (ve znění účinném do 1. 1. 2001) vznikalo ex lege, za předpokladu, že správce daně vydal rozhodnutí „o tom, na které věci, popřípadě pohledávky daňového dlužníka nebo ručitele se zástavní právo uplatňuje“; záznam tohoto práva v katastru nemovitostí neměl konstitutivní účinek, a okamžik vzniku zástavního práva byl upraven specificky.

Zůstalo-li změnou zákonné úpravy toto zákonné zástavní právo nedotčeno (s jedinou výjimkou co do způsobu uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy), pak zůstalo nedotčeno nejen to, že zástavní právo bylo „uplatněno“ (nastala právní skutečnost, vzhledem k níž se určitá věc stala zástavou), nýbrž - logicky - i okolnost, že, a jak, byl určen „den vzniku zákonného zástavního práva“. Jinak ustanovení citovaného čl. V., bodu 1., věty první, zákona č. 367/2000 Sb., že zástavní práva (jejichž rozsah byl vymezen přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona) zůstávají zachována „se všemi účinky“ podle dosavadní právní úpravy i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona, vyložit nelze.

Nemůže proto obstát názor dovolatelky, plyne-li z něho, že tento „účinek“, spočívající v určení dne rozhodného pro pořadí zajištěné daňové pohledávky prostřednictvím hledisek zakotvených v § 72 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 337/1992 Sb., by měl být naopak vyloučen, resp. nahrazen určením jiným, totiž tím, jež se odvíjí od okamžiku, kdy „nabylo právní moci rozhodnutí (finančního) úřadu,“ jímž toto zástavní právo bylo vymezeno.

Je-li takový výklad práva nemožný, nelze z něj vycházet, ani i kdyby případně spíše odpovídal „ústavním zásadám“, než ten, na němž své rozhodnutí založil odvolací soud.

O problém střetu výkladu ústavně konformního a jiného zde nejde, a není ani spolehlivý důvod k úsudku, jež naznačuje dovolatelka, že rozhodná ustanovení zákona č. 337/1992 Sb. (účinná do 1.1.2001) byla rozporná s ústavním zákonem; postup podle § 109 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je ostatně vyloučen proto, že tato ustanovení již byla (k 1. 1. 2001) zrušena (nahrazena), a ani se tak nestalo proto, že byla kvalifikovaně (náležen Ústavního soudu) shledána protiústavními (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. [2 Cdon 1343/96](#), uveřejněný pod č. 59/1999 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

Shrnutím uvedeného se dospívá k závěru, že ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, jenž se spravuje občanským soudním řádem účinným po 1. 1. 2001, se přihlášená daňová pohledávka zajištěná zákonným zástavním právem, jehož rozsah byl vymezen do 1. 1. 2001, uspokojuje v pořadí, jež nabyla podle § 72 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 337/1992 Sb., ve znění účinném do tohoto dne.

Jestliže odvolací soud vycházel ze shodného názoru, je jeho právní posouzení věci správné, a jelikož na něm rozhodnutí ve věci spočívá, je - v mezích daného dovolacího přezkumu - správné i toto rozhodnutí; podle § 243b odst. 2 o. s. ř. proto Nejvyšší soud dovolání oprávněně zamítl.